

Samuel Bohl Peter Wrege

Disputatio ... Pro Formali significationis eruendo primum in explicatione Scripturae Sacrae ...

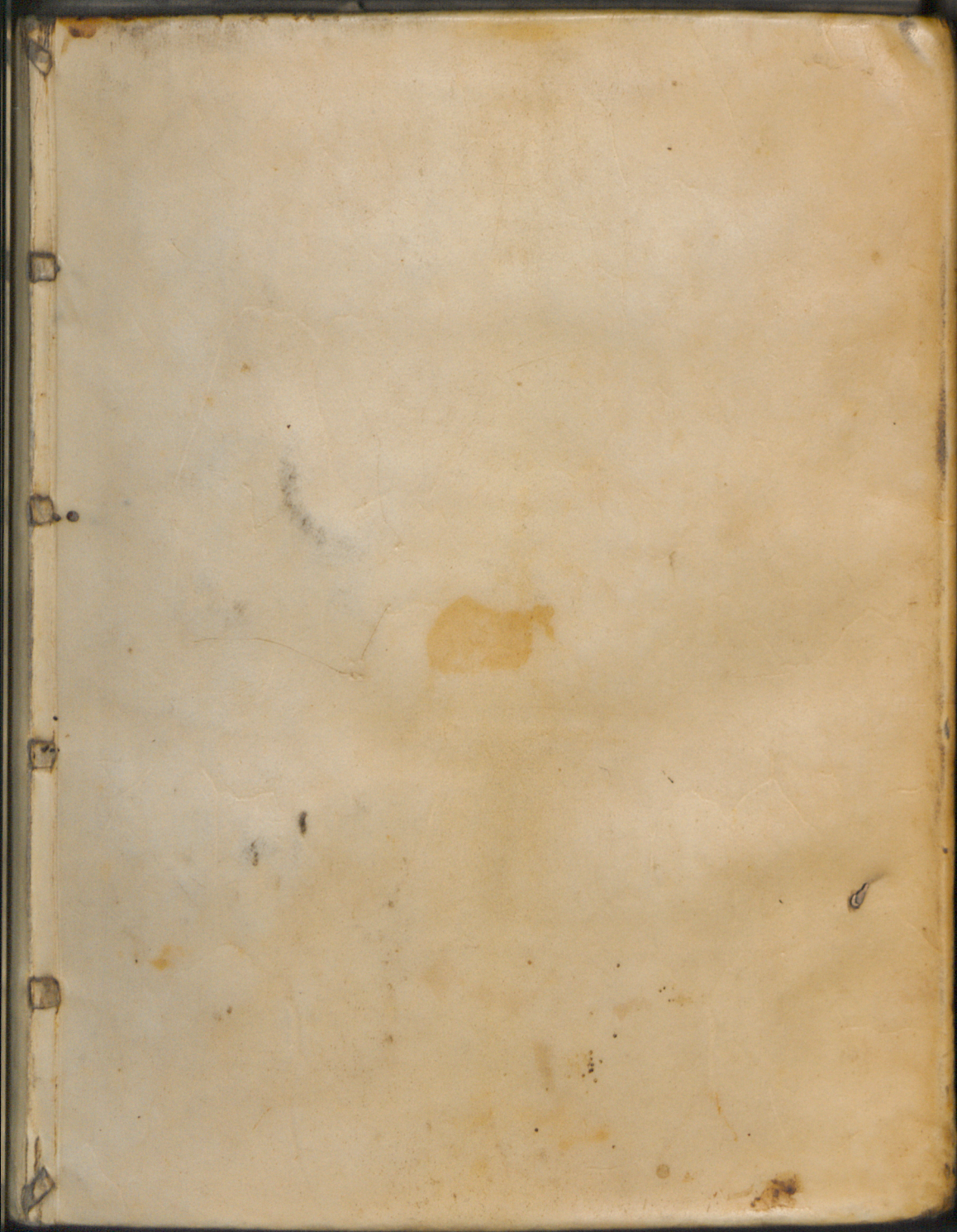
2 :

Rostochi[i]: Haeredes Richelianorum, 1637

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn770608744>

Band (Druck) Freier Zugang

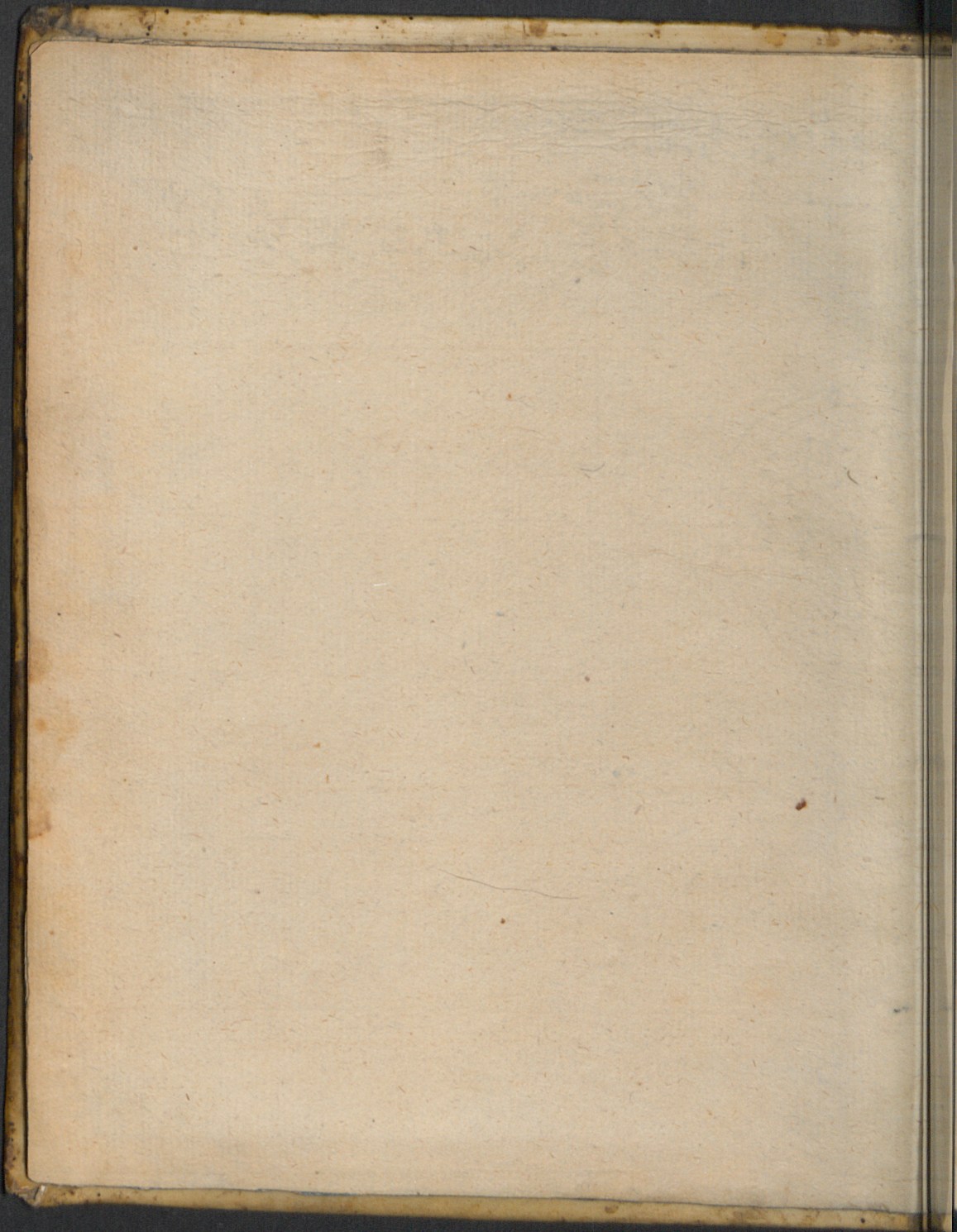

Clc - 1871¹ - 15.

1825

R
R

DISPUTATIO SECUNDA
PRO FORMALI
significationis eruendo primum
in explicatione
SCRIPTURÆ SACRÆ

Quam

D. O. M. A.
PRÆSIDE

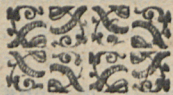
M. SAMUELE BOHL

Gryphenberg. Pomeran.

*In Academia Rostochiensis publico Docto-
rum examini subicit*

PETRUS WREGIUS,
Prentzloâ Marchicus.

*Habebitur in Auditorio majori ad diem
20. Maij horis antemeridianis.*

ROSTOCHI

Hæredum Richelianorum typis exscripta,
Anno M. DC. XXXVII.

DISPUTATIO SECUNDA
PRO FORMALI

IN REFORMATIONE CIVIS BRG P...
in reformatione

SCRIPTURA SACRA

M. S. A. W. I. L. F. B. O. R. I.

P. E. T. R. U. S. W. E. I. L. I. U. S.

Tabularum A. d. h. e. r. e. m. e. n. t. e. r. d. e. h. e. n.

Rostock

Tabularum A. d. h. e. r. e. m. e. n. t. e. r. d. e. h. e. n.
Anno MDCCLXXVII

I.
Nuper coepi ego pro formali significationis eru-
cndo primum in explicatione Sacrae Scripturae disputare.
Pro Proceris allegaram Lexicographos, sensi autem id in
sinistram partem accipi; quare antequam ad hanc disputationem se-
cundam progrediar, de illo exordio erunt quaedam praemittenda.

2. Dico ergo, Omnia illa, quae in priori disputatione de defe-
ctu in Lexicis dixi, me pro veris habere, & non aliter posse dicere,
antequam videam opponentem cum rationibus.

3. Non autem hoc ipso carpo labores tantorum virorum, &
multominus eis aliquid affingo, sed omnia in eum finem propono, ut
discamus nos quærens fontes, ex quibus isti refecti aliis viam quærendi
aperuerunt.

4. In meis autem oculis stultus est, qui, dum à ductore viae
edocuit de via, viam negligens, occupatus est in meditatione bar-
bae vel elegantioris eloquii viæ ductoris, proximum enim est, ut etiam
praemonstratam viam calcet, nec hæreat in vestibulo.

5. Deinde inculco & hunc terminum, quod dixerim, in nullo
Lexico, quod ego vidi, consignatas esse IN TOTUM signifi-
cationes formales. Hoc ipsum pro meo effato habeo, & non ad elegan-
tiores dicendi formulas respiciens, provoco ad oculiarem demon-
strationem. Nam etiam si sæpè posuerunt formales significationes,
non tamen posuerunt eas ubiq; ut formales, sed sæpè ut secundarias.
Et insuper per omni dari vel unicum Lexicographum, qui deficienti-
bus radicibus verbalibus nomina in forma conjunxerit, etiam si o-
ptimè potuissent conjungi, quod scrutans aliquantulum demonstrare
posset.

6. Insuper non hoc volui, quasi ego significationes tales dare
presumam simpliciter, quæ de aliis, si omnia colligentur, non occur-
rant (volo enim hic pro se loqui effectum) sed intendi tantum segre-
gare formale à materiali, quod si ante me factum esse scirem, sanè
hoc immenso labore superederem.

7. Quanta enim molestia requiratur in scrutiis satis experiri incepti, nec ex temporanea ista dici debent, etiamsi sæpè ex tempore scribantur. Ut ergò Lector adhuc de mea intentione certus sit, *claris & conceptis verbis dico, me velle segregare formale à suo materiali, & hoc cum inestimabili commodo discantium esse conjunctum nemo sanus negabit.*

8. Et unicè tantum in mentione Lexicographorum semper observavi, ut deducere multos ad Lexicon, verum, ut non in his subsistant, sed ut his ceu viæ ductoribus consultis statim concordantias adeant & Scripturam sacram. Ista janua quæ istis viris magnis fuit aperta, nobis non est clausa. Unde facti sunt Lexicographi tanti viri? Ex scripturæ Lectione. Gaudeamus ergò nos, quod & Lexicorum & Scripturæ opera uti queamus.

9. At etiamsi centum rationes adducerem, forsitan mihi tamen non creditur, semper enim hæc resonant, nostros Majores (quod falsissimum est) omnia vidisse, nihil nobis illis ipsorum esse relictum &c. Quare adduco Excellentiss: Theologum, virum exercitatum & probatum Doct: Senioreni Franzium dico Wittebergensem, qui in tractatu Theologico novo & perspicuo, de Interpretatione sacrarum literarum p. 64. hanc quæstionem & proponit & resolvit. *His autem, verba allego Franzii, ob oritur quæstio; Quæ ratione variae significationes unius vocabuli investigari queant. Respondent quidam, consulendos esse Lexicographos, qui in suis Lexicis eas varietates significationum annotarunt. Et quod ad Lexica Hebræa attinet, maximopere commendo Lexicon Stancari, Pagnini, Forsteri, Avenarii, Schindleri & aliorum. Ut autem de certitudine Lexicorum Hebræorum magis reddarû securus, & sicubi Lexica imperfecta sunt ipsa, quod NEMO NEGARE POTEST & EXPERIENTIA nimium convincit, Imperfectionem illam videre & agnoscere & corrigere queas, duos tibi commendo Lector libros, quorum utilitatem immensam satis laudare non possum, videlicet Concordantias Hebræas super Vetus Testamentum, & Concordantias Græcas super Novum Test: potius carebit pius & diligens Scrutator Scripturarum & quidem fontium V. T. aliû librû multû. p. 65.*

10. Vidit enim hic Vir multorum libros neminem facere fundamentaliter doctum, in se expertus est, cujus ponderis sit dictum:

Quis

Qui ante nos vixerunt satū dilucidē omnia proposuerunt, plus satis est in libris impressis, quibus Hæreticis os obturemus.

11. Quæ verba Franzii ideo allegare volui, ne ego videar infringere auctoritatem Lexicographorum, nam agnosco eos pro viaductioribus. His præmissis accingo me ad ea, quæ proposita sunt intentioni nostræ, & pergo declarare formale, & illud segregare à suo materiali.

12. Assumo autem vocem קקק, ejus formale est *Impressit*, sicuti imprimi solet forma &c. Unde Deus dicit Ezech. 4. v. 1. *Imprimas lapidi civitatem Jerusalem*, i. e. formam civitatis Jerusalem imprimas lapidi. Obiter, dum hunc locum evolvere, incidit quod Gen. 4. v. 1. soleat disputari, num Lutherus rectè verterit *Den Mann den HEKKE*; Audivi eum & putavi, quod si similis locus ejusdem positus ubi קקק non duplicaretur, dari non posset, vix probari posse rationem appositionis. At si in hoc versetur cardo controversiæ, ecce manifestissimum locum, ubi עיר את ירושלה non dicam concordat cum את ירושלה ratione positus, sed ratione etiam accentuationis, ut in sapienti patescit ad oculum.

12. Non placet autem hanc formam demonstrare in omnibus descendentibus, sufficit enim hic simpliciter dixisse, quod detur in omnibus descendentibus. Instituti enim mei ratio hæc tantum est, ut segregem formam à materia & aliis adjacentibus. Interea tamen non possum præterire Psalmum secundum, in quo dicitur & allegatur קקק יהודה, cum talia legimus, אספרה אל קקק יהודה, ubi non immeritò queritur, quidnam velint sibi illa verba. Non sanè hoc quod Judæorum Magistri intendunt: *Ponam mihi Davidi in statutum sempiternum, quod Deus me suum fecerit filium & regem*; Sed responsio erit desumenda ex concatenatione Psalmi. Thema ejus erat hoc: *Gentes tumultuantur contra Regnum Messie conatu irrito. Hic conatus irritus demonstrandus erat aliquot argumentis. Inter alia etiam assumitur hoc: Ego narrabo impresso Dei dicenti ad me Filius meus es tu ego hodie genui te* Ich beruffe mich darauff daß ich Gottes Sohn bin. Unde tale argument: sicut Reges, Principes &c. decreverunt decretum contra regnum meum, ac ego opponam ipsis impressum Dei.

quod omnia decreta superat. Impressum Dei est filius Dei, hic enim est character ejus. Hoc ipso salvis aliorum sententis dico, quod vis argumenti principaliter in id terminetur. Ego cum sim filius Dei, regnum meum sartum & tectum conservabo, & ridiculum est, alios tentare id deturbare.

14. Qui hæc voluerit infringere, necesse est primò infringat principia mea, quæ sunt. *Semper generale nisi contextum aliud suadeat est præponendum, Forma querenda est, & latet etiam in quolibet vocabulo speciali, etiam si abivis nondum forma cognita sit nobis, laboriosum enim & hæc investigatio requirit Scrutinium. Etiam si assumatur specialior significatio urgente id contextu, generalis tamen nondum exulare incipit. Ut argumenti quæ significatione, nisi absurda sit alias, & inusitata, magis intenditur, ea magis venit.*

15. Hoc Chbck Jhovah est primum omnium impressionum & statutorum, statuta enim ab hoc ceu generaliori descendunt, quia etiam imprimunt voluntatem statuentis. Ita ut Filius Dei rectè dicere queat Prov. 8, 17 *Per me Reges regnant. & in me vel per me, & consilium decernunt justè יוֹקֵי צֶדֶק.* Per hunc filium creata sunt omnia ea, quæ sunt in cælo & in terra. Quo פִּיָּמ rectè applicato etiam quisvis cordatus Christianus rider decreta & statuta humana, contra Dei gloriam & conscientiam instituta, novit enim, quod sedens in cælis rideat, quod Adonai subfannet decernentes.

16. Cur Impressum Dei vocem si queratur, respondeo, conjunctionem istam non tam docere me Hieronymum per Dei præceptum, nisi ille forsitan contra principia linguæ Genitivum putet esse חַן Targum per קִימָא septuaginta per *ἐπίστατος κενός*, sicuti ex Schindlero hæc exscribo explicantes, quam ipsam accentuationem sicuti doctis & peritis in hac arte notum est. Parum autem aliud, cum de sensu constet, interest, si חַן referam ad פִּיָּמ expressè, ita ut per ellypsin referatur ad dixit, sive referam ad dixit expressè quod fecit divus Lutherus, & ad פִּיָּמ reducam per ellypsin.

17. Et aliud esse חַן סַר aliud חַן סַר docet collatio Psalm. 2. cum 50 nam notanter variatur significatio cum variant particulae mediantes, quod ex hoc unico exem. plo סַר סַר cum חַן & חַן cum

ענין ב' Imò absolute sumpto demonstrari posset, nisi sciret mei tan-
rum, muneris esse dare formam, & quæ circa formam necessario mihi
sunt inferenda. Quomodo autem hæc forma omnibus à פרי descen-
dentibus possit & debeat appropriari, & quomodo in iis lateat dubi-
tanti dabo in discursu publico.

18. Assumo deinde vocem בָּרַךְ, cujus formale est in dimis-
sione, formam veram hic novi, vocabula satis apta mihi non ex tem-
pore suggeruntur, explicabo ergò satis rectam mentem, in demon-
stratione derivatorum aliquot ex hac radice. 1. significat *Benedicere*,
forma ita quadrat, quando dico, quod Deus in benedicendo se quasi
demittat & insinuet ad benedicendum hominem; Nam non putan-
dum est Deum absentem benedicere sed præsentem imò præsentissi-
mum; Hinc quando in lege dixerat ad populum suum, *Benedictus tu
pro omnibus gentibus*, concluditur tacite tandem. *Noli terreri à facie
hostium* כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבְּךָ nam *Jhovah Deus tuus est est in medio
tui. Deus inquam magnus & venerabilis seu terribilis*. Hinc rectè con-
cludebatur, ergò benedicti sumus, quia Deus est nobiscum, hinc rectè
infertur, Deus benedixit, ergo multiplicatur benedictus. 2. signifi-
cat *Laudare*, forma quadrat, cum se demittunt homines, & omnia
Deo tribuunt, tunc flecti & incurvari dicuntur Deo omnium genua,
et vetat institutum prolixè his immorari; Progredior ergò ad 3. si-
gnificationem, quæ est *Maledicere*, forma ita quadrat, quando homi-
nes Deo quasi se incurvant, & non recto corde nec recto ex plano
pede incedere volunt, cui correspondentes similes phrasæ sine labo-
re inventæ dari possent si allubesceret, præsertim cum forma peccati
עָוֹן cum forma hac etiam quandam similitudinem habere videretur.
At videamus jam vocem בְּרַכָּה quæ significat *Piscinam*, de qua
Schindlerus in Lexico. *Piscina, Lavacrum stagnum palus, lacus, la-
suna, ubi aqua ex pluvia collecta, aut ex fonte derivata stare consuevit,
balneum cujus aqua à Deo sunt benedicta à copia & multitudine aqua-
rum vel quod aqua abundet*. Foris formam hic vir magnus ponit in
benedictione? Ego non credo, quamvis enim verba satis clara sint,
puto tamen ipsum locutum esse cum vulgo. Nam qui potuerit
ta nto viro ignotum esse בְּרַכָּה disci piscinam, à depressione terræ,
quia

quia lacus, & stagnum est depressio terræ & ejusdem quædam quasi excavatio. Unde teste hoc Schindlero Talmud. istis ברכך significat nidum avium ברך midificavit, nam nidi avium necesse est sint aliquando depressi in terra. Quomodo benedictio dicatur ברכו, genu ברך supervacaneum est demonstrare, quare tantum propono, quomodo creaturæ & exercitus Dei Deo benedicant, videli; quando omnia ei incurvantur, cedunt, & se usibus divinis non opponunt. Quid autem, quando homo benedicit homini, & pro ipso incurvatur, distat ipsa ratio. Et si alia sint ut revera sunt, omnia sanè si deriventur à ברך in formali uno eodemq; concurrant necesse est, quod formale consistit in demissione, modò satis purum adhibeamus Latinum vocabulum.

19. Progredior ad aliam radicem, sed prius assumendum hoc idem vocabulum in tali posito: *Benedicere vel benedici in aliquo*. Scriptum enim in lege: Gen. c. 12. *Et benedicentur in te, ô Abram, omnes familie terra.* Alibi e. 18. *In eo Abraham benedicentur omnes gentes terra.* Cap. 28. *In te, ô Jacob, benedicentur omnes familia terra & in semine tuo,* cui medium benedictionis statim subnectit cum inquit: *Et ecce ego sum tecum, & custodiam te ubicunq; ambulaveris.* Ubi dico in aliquo benedici, esse etiam benedictum sicut ille in quo benedicimur, benedictus est, item per & propter illum in quo benedicimur, benedici. Sic Deus se dimittit ad nos, & incurvatur quasi (impurè loquor) per suum filium, in quo omnes gentes & nos benedicimur. Interim rectè dicebat Jacob: *In te benedicet Israel in hunc modum. Ponat te Deus sicut Ephraim & Manasse, i. e. sicut Deus benedixit Ephraim & Manasse, ita etiam benedicet tibi &c.* Cum quo modo dicendi non simpliciter conferendum est, quod dicitur והתברכו *Et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre,* quæ verba cap. 26. Gen: repetuntur de Isaac, nam aliud est benedicere in aliquo, & aliud est benedici in aliquo, quamvis distinctio hæc nimis videatur subtilis & jejuna, aliud item est benedici in conjugat: i. aliud benedici in conjugat: i. reciproca. Nam mea quidem sententia rectè dicunt gentes כהברכו seipos benedicere & benedici, quando agnoscunt & expectant benedictionem ejus in quo נברכו benedicuntur, unde non adeo

sacra Radicem verbalem, ut doceam, non me respicere tantum ad
 verba, & eorum significaciones, sed ad formam, quæ in verbis, si da-
 rentur, & Nominibus ex ipsis descendentibus attendi debet. Ea
 Inter multas hoc in loco arridet **עליון** vox cælos significans. Non
 allegabo, jam sententias aliorum, idem enim mihi est, si hæc ante
 me dixerint omnes siue pauci, siue nulli, ea enim ratione neminem
 carpo, ne chartam perdam. Dico ergo, Formale **עליון** est *Excel-
 sum, elevatum* *Ein hobes*. Proba hujus formæ desumatur ex omni-
 bus vocibus descendentibus à radice in Scriptura non usitata. Non
 hæc confirmabo ex lingua Arabica in qua vox **عالي** dicitur significare
 excelsus fuit, quia etiam si res forsan vera sit, ego tamen ex authori-
 bus probatis id probare nequeam. Et insuper mihi sufficiat Scri-
 ptura sacra in quo deprehendo **עליון** significare *IPSUM DEUM*
VERUM, id quod non hausi ex Rabbis, qui etiam hoc nomine De-
 um sæpè efferunt, Sed ex Daniele Chaldaico, qui Regem Nebucadne-
 zar ita alloquitur **מִן דִּי תַבְרַע דִּי שְׁלִיטִין שְׂמִיָּא מְרַכְרְתִין דִּי קִישָׁא**
 Pro hac significatione exscribam ex Schindlero hæc sequentia, ut vi-
 deatur, quantum tribuam istis viris, etiam si formale non expressè u-
 bique, vel posuerint vel noverint, vel à materiali distinxerint, in quo su-
 pra eos allegandos non esse. Hic Vir in Lexico p. 1888. dicit: *Rabb:*
עליון cæli, Deum. Sic Maccabeorum 21. v. 25. *Non est differentia*
inter cælo, fervare in multi an in pauci. Matth. 11. *Minimus in regno*
cælorum. Pro quo habetur Luc. 7. *Minor in regno Dei* Luc. 15, 18.
Pater peccavi in cælum, Deum. *Et non oibem nisi ego* **עליון**
 23. Tantus mihi hic erit, ut supersedeam prolixiori Scruti-
 nio, quoniam in V. T. alia loca occurrant, ubi **עליון** pro Deo sumat-
 ur. Occurrerent enim quædam proponenda, non facile dimittend-
 us esset locus quidam egis, ubi Deus dicit: *Ego elevo manum meam*
ad cælos, disputandum foret, per quem juret Deus, & annon hoc ipse
respiciat ad suam majestatem & seipsum. Quare multominus ex
 N. T. loca conquirō, cum non sint Ebraica, quamvis in multis com-
 muni forma forsan conspiciatur. Unde non dicam, Christum cum
 Nicodemo colloquentem & de se esse filii hominis in cælo agen-
 tem

rem allatisse ad formale, dum dicit: *Nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit, filius hominis qui in caelo est.* Quae res coelestis caprum meum superat, unde nec dicam sensum esse talem. Nemo potest evahi ad dextram Dei, & ad sedendum ibidem visibiliter extolli, nisi qui Deus existens homo factus est, Ex quo modo dicendi colligendum datur, O Nicodeme, quod duae naturae sint in eo uno Jesu cum quo jam confers, ille enim filius hominis quem tuis oculis jam usurpas, revera est in Deo. Dicendum enim est mihi de formali caelorum, quod est Excelsum & Deum si dicatur **עליון** dici ideo, quia ipse verè est excelsus, sicuti **אשר צוהו** dicitur, quia omnia in rerum natura ejus sunt exercitus, quibus uti potest.

24. At dum de voce **עליון** ago incidit, quod fingenda sit radix verbalis, ut hac data proba fiat in omnibus descendentibus à radice. Hanc dico esse **עליון**, & addo omnes voces descendentes ab hac radice pro formali habent; excelsum esse, evehum esse. In **עליון** quae vox discedit verificari formale nemo ambigere potest, nam in aliquot locis Scripturae etiam nihil aliud ferè præter formam inducit, sæpè in adjunctis phrasibus alluditur ad significationem materialem. Et applicari videtur quandoq; ad viros magnos, significationem autem caelorum taceo, nam notissima & frequentissima ea est, & dicuntur caeli **עליון** ob altitudinem, ex quo etiam usus dicendi invaluit, ut quod de caelo venit descendere dicatur, quod verus Ecclesia observavit, quando, *Ultimam de rupes caelos & descenderes*, pro incarnatione allegarunt, super quem locum, nisi imperfectionis meae in dandis perfectis & puris vocabulis in tanto mysterio mihi conscius essem, dicerem, optare ibidem loquentem, ut Deus ex solio gloriae suae quasi se demittat & fiat homo, tunc enim dicitur posse disruptum esse caelum, i. e. Majestatem se demisisse & inter homines ut hominem habitasse. Et hæc ex sententia veteris Ecclesiae.

25. Inò forma nostra probaretur etiam, si Schindlerus rectè rectè legerit **עליון** apud Syros significare palatum, ex vicinis linguis, si id instituti ratio permitteret, quæ tantum quærit Biblia sacra V. T., nam optimè palato competit hæc forma.

26. Alias significationes **עליון** dare non debeo, simpliciter

ter autem dicere, omnia ea quæ à שמי derivantur eandem retinere formam, & vocem cœli Latinorum non exprimere שמי Hebræorum, unde hic effugio illas figuras Latinorum, ut: Clamor per volavit ad cœlos &c. nam cœli vox in sua formâ illud non suppeditat, quod שמי, unde necessum habuerunt authores Latini talia dicendi genera auxetica pro discantibus proponere. Sed quid his immoror, à שמי descendit etiam vox שם nomen, quomodo in hac dabitur forma? optimè: nam שם significat in formali etiam *excelsum, sublime*, unde Schindlerus etiam inter significationes vocis שם expressè numerat *dignitatem, decus, notitiam, famam*. Hinc dicitur in Elia: שם עלים נתן לו אשר לא יכרהו Ich wil ihm einen ewigen Namen geben/ i. e. ewig einen guten Namen/ in quo & similibus ad oculum patet, שם etiam pro forma habere *excellentiâ, summum, magnum*; Unde Rabbini, sicut Deum vocant שמי; ita etiam attribuunt ei nomen שם e. g. unde ה per viam abbreviaturæ pro השם collocant, sicuti legitur in Commentario R. D. Kimchi super Malachiam: מנצח אנשים שלא יבינו דרכי ה/ דרכי ה, idem est quod דרכי השם & consequenter viæ Dei. Et sanè si allubesceret excurrere ad alia, forsan invenirentur loca scripturæ, ubi שם pro Deo vero usurpetur, sed hæc non ad me.

27. Prævideo aliud quid, quod quæri queat. Quomodo nomen, quatenus impositum est personæ vel rei, possit ad hanc formam reduci? Respond: Res quamvis non habet nomen videtur non esse, quo magis autem aliquid est, eo excellentius est, videtur ergo nomen inducere quandam חל' alicujus summitatem, & contrahere aliquid quasi ad פ' esse, quamvis id, quantum ego video, non fiat effectivè sed declarativè, nisi forsan adhuc majus hic lateat. At facilè debilitatur respectus in tanta rerum varietate, pro ut quisq; vera explicare præsumit. Hæc autem à me non ita accipi volo, quasi per nomen hic intelligerem tantum nomen impositum rei & personæ, nam & Ens est nomen ejus, quod est, unde vocabula Rabbini שמי nomina vocantur, nam denotatur, deducta esse: ea à non esse ad esse. Et quidni שמי nomina & vocabula non habeant suam formale in sublimitate & summitate, cum per nomina ea videatur esse quæ non sunt.

Sic

Sic vox Purgatorii ut sumitur in Papatu est **עו**, & introducit quasi
Tò esse Purgatorij. etiamsi in re ipsa nunquam fuerit, modò sit in intel-
lectu seu conceptu.

28. Concludo ergò ad hanc radicem, & dico, Omnia quæ
descendunt à ratione **עו** habent pro formali *summum, excelsum,*
notatum seu nobile.

29. Commodum hic etiam procul omni dubio fortiri potuil-
set locum vox **עו** **עו** **עו** opposita, ac differenda ea erit ad alias
chartas, ubi ex ejus oppositione & formali, formale modo propositi
עו elucidari poterit, quare me jam accingo ad vocem **עו**.

30. Cui **עו** in sua formali significatione nihil video proprius
esse quam superintendere & aspicere seu visitare. Fateor quidem,
difficilem hic prima fronte videri formæ rationem, ac si penitius con-
templemur omnia, res difficultate carebit. Neq; enim exinde for-
mæ falsitas demonstrari potest, quia videatur idoneum exemplum
non occurrere in scriptura, in quo respicienti significatio jure merito
locum habeat vel habere queat. Nam ea ratione non dari posset for-
me in ijs, ubi planè deficiunt radices verbales in Scriptura sacra. Hoc
magis est attendendum, quod in omnibus descendentibus & derivatis
esse deprehendatur, ex qua deprehendimus illud verè formam esse,
si cætera sint paria.

31. Illud ipsum autem satis feliciter posse nos demonstrare
arbitror in significationibus specialibus & suæ materiæ immerfis.
Nam **עו** significat in speciali significato irasci, forma ita quadrat.
Ira Dei quæ vocatur **עו**, nihil aliud est, quam specialis & accurata in-
spectio & visitatio rerum humanarum. nam Deus non potest nos vi-
sitare adeò ut non simul irascatur, sicuti Deus ignis ardens est, ita non
potest ardere cum tangit homines, in quibus reperit stipulas; Unde
Christus factus Mediator rectè dicitur nubes & tentorium nostrum,
per quam nos aspiciat in gratia excelsus. Hoc est quod dicitur alibi:
Occulta faciem tuam à peccatis meis, q. d. si tu faciem tuam vertas ad
me miserum peccatorem, delebor ego & excindar è medio vitæ, qua-
re noli aspicere me, non irasceris enim non irasci.

32. Hæc inspectio satis probè quadrat cum ratione. Nam ut

D 3

exem-

exemplum fumam ab homine audiente Injurias, sibi inferendas vel illatas audit primum, mox dum omnia secum reputat, & acta revolvit, & ita specialius rem intuetur excandescit, quamvis cum hæreo in radice formali exemplum de homine allegatum videatur esse superfluum, cum irasci quatenus $\eta\delta\lambda$ Deo proprie in Scriptura attribuitur, non ita hominibus, qui inspectione ista possunt errare, sæpe in ea oculos vertere, in quæ alia erunt vertenda & e contra, imò sæpius re non inspecta excandescere. Unde in quatuordecim locis Scripturæ in quibus verba $\eta\delta\lambda$ occurrere putantur tantum Deo illud attribuitur, non verò hominibus, quamvis non absurdum foret etiam ipsi tribuere, nam forma maneret nihilominus perfecta, quatenus non immerita est materiæ.

33. Ex hoc respectu puto non malè etiam dici diem adventus Christi DIEM IRÆ, qui erat dies specialissimæ visitationis & inspectionis, Christus scrutator cordium noverat quid erat in homine, nec necessum habuit testimonium quærere. Et quidni sit iste dies, dies specialis inspectionis, cum sit fundamentum extremi judicij, ubi ex hoc die sententia promulgabitur; ideoq; Prophetæ hos dies, ut ex contextu patet, sæpè conjunxerunt, sed Lectori de utroq; explicandum commiserunt, ut cum dicitur: *Ecce dies venit sicut furnus ardens, ubi omnes elati & facientes iniquitatem erunt stipula, & succendet ipsos dies hic adveniens, dicit Jhovah Zabhaot, &c.* Ubi videntur omninò omnia dici de extremo judicio, at nemo negare potest, simul & primariò proponi diem Messie, qui ut specialius loquar fundatur in die passionis, de quo rectè Deus dicere potest v. 4. *In die illo, quem ego facturum sum.* Ad hunc enim puto respexisse Davidem, quando post tractationem lapidis reprobati, de die agebat, quem Dominus facit, cum quo die passionis conjungo diem resurrectionis, & diem ascensionis, qui fundantur omnes in die passionis.

34. His prælibatis faciliùs credimus diem Christi sine omni absurditate dici posse diem iræ, præsertim ad ea videtur etiam respexisse Esaias, quando Messiam introducit in hunc modum loquitur: *Torsular calcavi solus ego, & nemo ex ammin mecum, quare calco eos in ira mea, & in incandescencia mea eos concusco,* q. d. Fundamentum concusca-

enicationis omnium hostium est dies *Aphpi* ira & specialis meæ, ex quo adhuc hodie visus inspectionis accurrationis & ira omnia pedibus meis calco. Et versu 6. dicit, *Quare conculco populos ammim in ira mea, & confringo ipsos in excandescencia mea.*

35. Hæc autem omnia à me non ita accipi volo, quare IRAM hic negem, sed tantum, ut id formale, quatenus latet in אַפְּסִי proponam. Nam dies Messie est revera etiam dies excandescencie & iræ. Christus enim patiens representabat judicium sumptum de peccatis mundi, portabat enim ea ille, & iuebat ut auferret delicta, & ad se à nobis devolveret id quod eramus meriti.

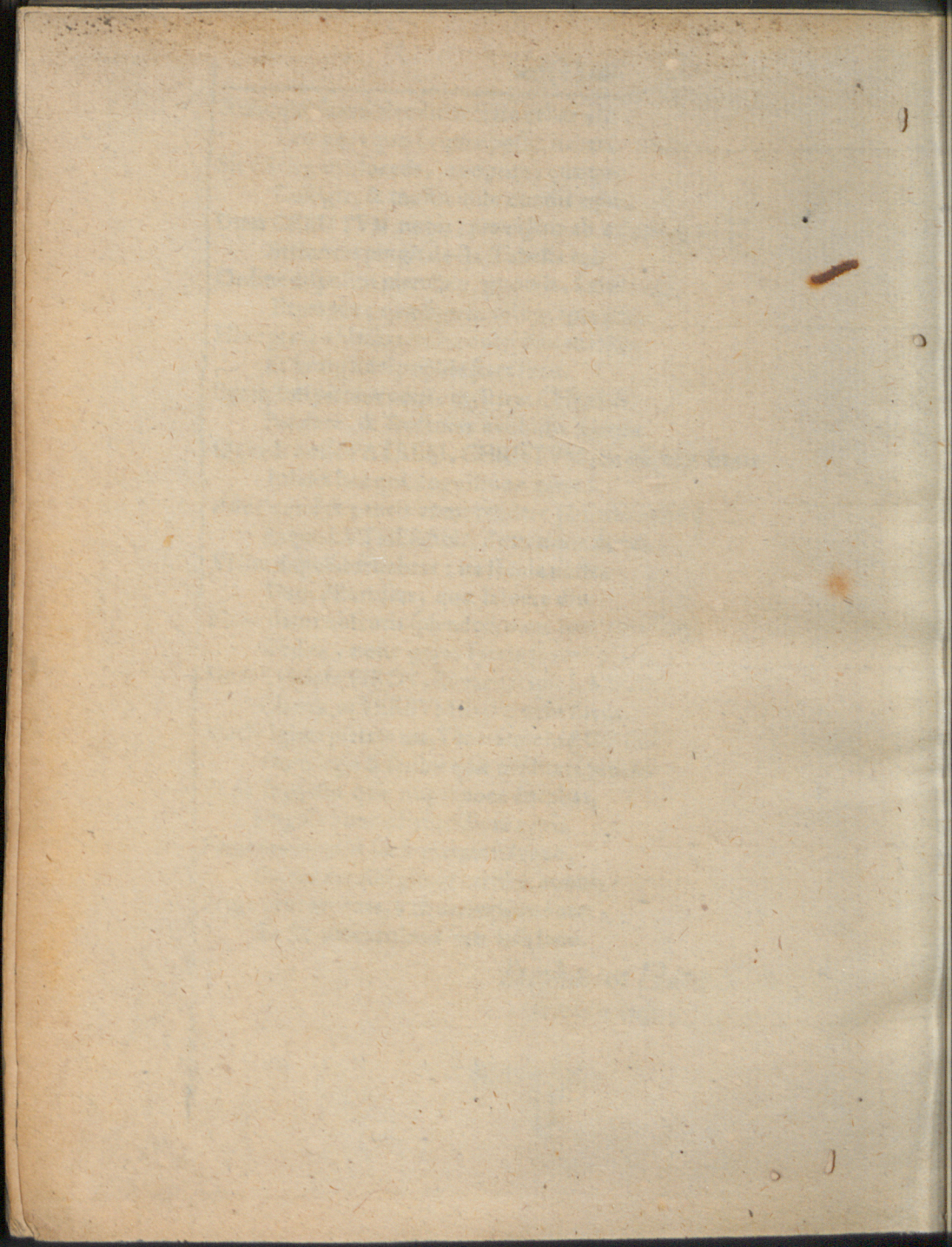
36. Nec Contradictorium est cum dicit Christus, quod dies sit IRÆ SUÆ, nam ut taceam ex proprietate linguarum suum & passivè & activè sumi, noto tantum competentem judicem qui erat Pater æternus, in cuius essentia residet filius, ut ab ea separari nequeat, & addo formam iterum nos instruere in tollendo dubio, dum verè etiam ipse Christus superintendebat & omnia quasi scrutabatur, ad eò ut iam in iudicio extremo ex isto iudicio sit instituendus processus. Quorsum etiam puto respexisse Davidem, cum inquit : כִּי יִבְעַר אֱלֹהִים אֶת־עַמּוֹתָם. Nam ira tunc rectè excandescere dicitur in Deo, quando inspectio inchoatur.

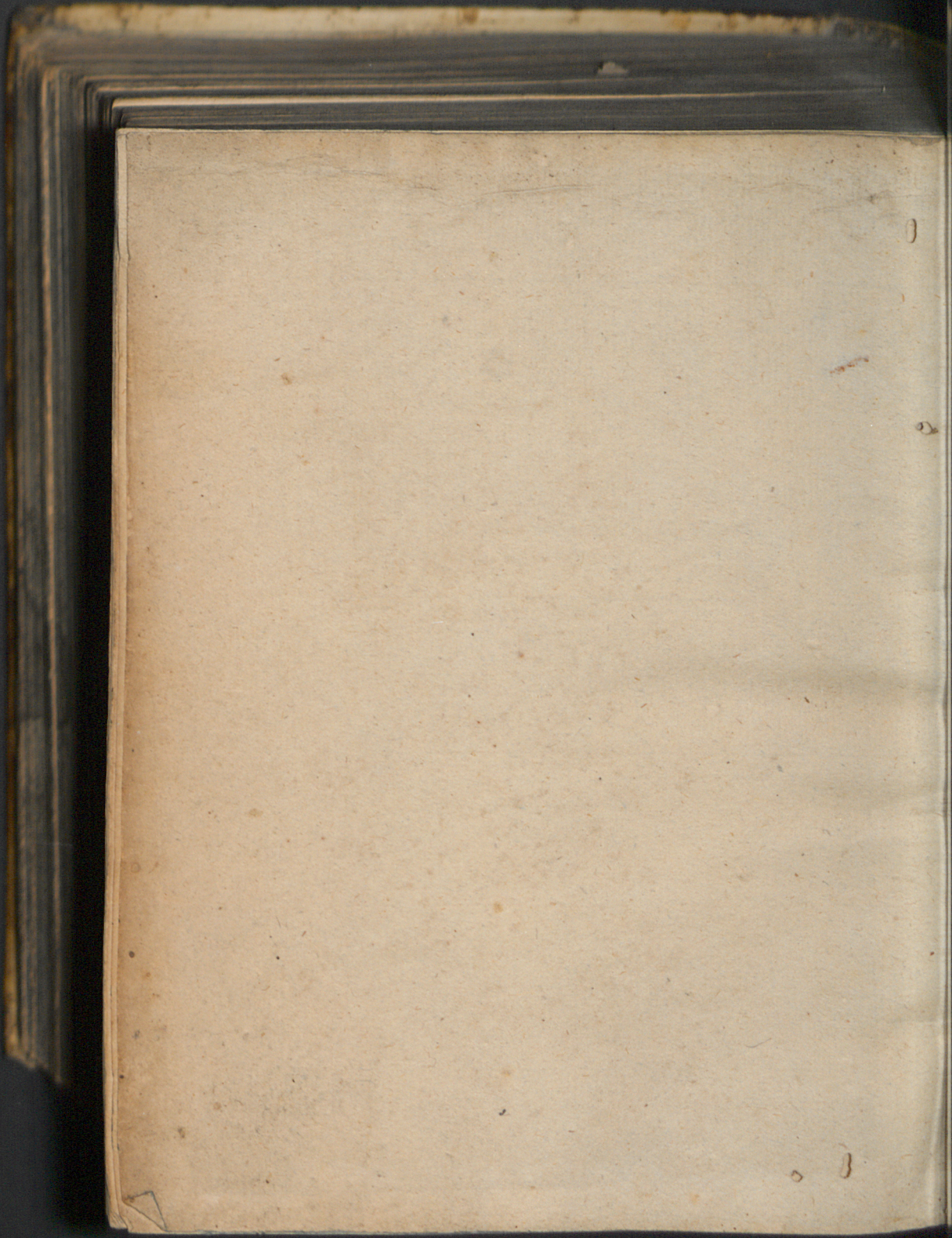
37. At dum hic discuro, & occupatus sum in dando formali, videtur principium malè esse formatum. Nam אַפְּסִי ira, non videtur formari ab אַפְּסִי, rationibus chartam hic non perdam, discursus publicus, si efflagitaverit necessitas, suppeditabit, sufficiat hic brevissimis demonstrare; omnes voces ab אַפְּסִי descendentes in hoc formali versari. Et occurrit altera significatio vocis אַפְּסִי quæ notat faciem, de hoc non agò, nam quivis videt, quomodo quadret forma. Nec altera significatio, quæ est narium, abhorrebit ab hæc forma, modò To odorari in purissimo suo significato rectè perpendamus, quod quomodo cum inspectione, cognitione & anima diversione conveniat, forsàn Scriptura non obscure innuit, & demonstrari posset, nisi meruerem, ne aliis disputationibus novis intricarer, præsertim eum de formali odorari conjuncto formali narium Dei, ad quos homo etiam proportionabiliter indistantia gradus ineffabili & incomprehen-

prehensibilis est nasu præditis. Quare ut has arduas disputationes effugiam, confugiam ad rationem aliam at non tam accuratam, quæ consistit in eminentia partis. Nam cum nasus sit pars faciei eminentior pro ea etiam sumi videmus, sicut dorsum pro corpore. Ubi adderetur adhuc alia ratio, quia nasus est ornamentum faciei, & facit hominem conspicuum. Unde dicitur in Scriptura. *Collum tuum est sicut turris eburnea, oculi tui sicut piscina in Chesbon, ecce à depressione in facie hic oculi dicuntur stagna. Nasus tuus sicut turris Libani.* At hæc dico, video autem alia nisi prolixitate timerem. Nam sanè nec Germanis non sine causa hominem audire valentem graminis productionem. *Einen Weisnafen.* Latini Nasutulum, quia se omnia perspicere imè odorari posse putat. Sed transeant hæc & concludamus Theoriam hujus radicis, in qua tantum dico partem seu portionem מֵיֵשֵׁן idem esse, quod *ipastabilem ein Unschelicher!*
אנפה זו דיה או עף רוגזנית ובעלה מכט מכט

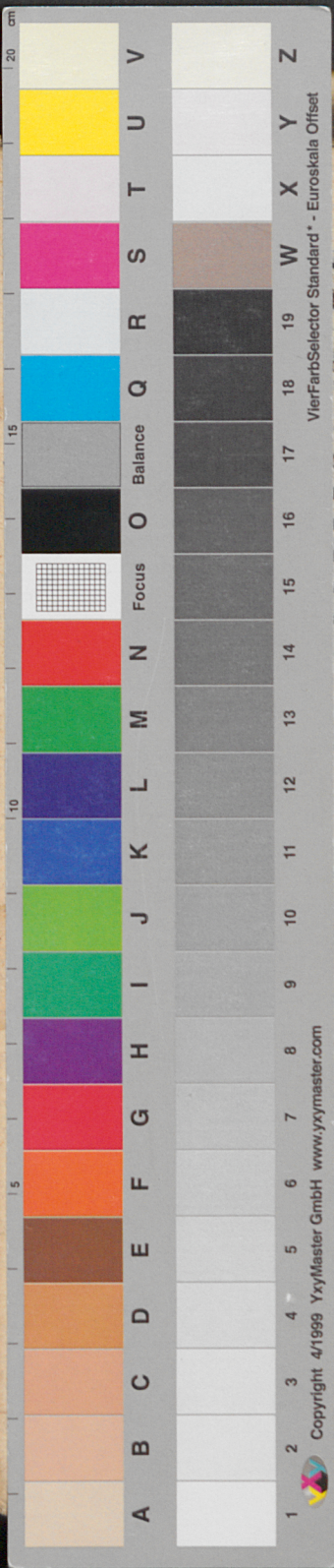
38. Jam pro Conclusionem assumo rad eem מֵיֵשֵׁן, cujus formale dico esse reveritus fuit. Magna sanè in hac voce est perfectio, magna etiam eidem accidit imperfectio. Quoad formale hoc revereri nemini inter omnes homines tam propriè competit, quam Jesu Christo Dei filio, quia super ipsum quiescit Spiritus reverentiæ Jhovah, Nam hæc reverentia videtur eo magis imperfecta, quò magis imperfectè reverendum agnoscitur à reverente. Et cum filius propriissimè cognoscat Patrem, eum etiam propriissimè reveretur quatenus revereri depuratur ad formale מֵיֵשֵׁן. Et necesse est sit hæc reverentia intima cognitio, ineffabilis voluntatis unio, incomprehensibilis essentiæ communio; Unde quò magis & proprius nos pervenimus ad reverentiam Dei ad *Ὠσεβειαν* & *Ὠλάθειαν*, eò magis propinquiores sumus imagini Dei, eò magis nos dicimur in Christo unum. Quæ omnia satis superq; docere poterit nos Johannes Evangelista. Et non sine certa ratione factum est, quod in Malachia dies Christi dicatur dies מֵיֵשֵׁן venerabilis, nam in illo omnia erant instituta propter & ad יְהוָה יְהוָה

F I N I S.

via decreta superar. Impressum Dei est filius Dei, hic enim
 ter ejus Hoc ipso salvis aliorum sententis dico, quod vis
 principaliter in id terminetur. Ego cum sim filius Dei,
 neum factum & tectum conservabo, & ridiculum est, alios
 derubare.

Qui hæc voluerit infringere, necesse est primò infringat
 res, quæ sunt. Semper generale nisi eum aliquid suadeat
 rudum, Forma querenda est, & quolibet voca-
 ti, etiamsi abivis nondum obis, laborio-
 & hæc investigat amfi assumat
 en nondum la sit alias,
 Tonum
 quia
 di-
 &
 or
 rimur
 Prov. a
 decernu
 quæ sum
 ris cordatu
 igloriam &
 lis rideat, que
 Cur Impressu
 n istam non tam
 ille forsan contra
 m per קים septu
 o hæc exscribo expl
 is & perinis in hac arte totum est. Parum autem aliis, cum
 onstet, interest, si קים referam ad קים expressè, ita ut
 in referatur ad dixit, sive referam ad dixit expressè quod
 Lutherus, & ad קים reducam per ellypsin.
 Et aliud esse קים ספר aliud קים אל ספר docet collatio
 cum so nam notanter variatur significatio cum variant
 mediantes, quod ex hoc unico exem plo ספר cum ל & ל
 cum

